

İŞÇİNİN SESİ

ÇEK-AL

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbin!

Tek silah parti!
Tek yol devrim!
Yıl:12, Sayı:308, 23 Haziran 1986

Bu sayımızda, Ayla Antepli yoldaşımızın SBKP MK Genel Sekreteri Gorbacov yoldaşın 27. Kongre'ye sunduğu Politik Rapor'u değerlendiren yazısının II. bölümünü veriyoruz.

Ayla Antepli

II

SBKP 27. Kongresi'nin ardından

5. Çağın

Geçen sayımızda yayınlanan bölümde, raporun dört gurup çelişki saptadığını belirtmiştik.

Rapor, bütün bu çelişkileri ele aldık-tan sonra, bunların çözümlenmesi için bir çağrıda bulunuyor. Önemli olması nedeniyle bu çağrının hemen hemen bütününü aktarıyoruz:

"Gördüğünüz gibi yoldaşlar, sorunlar çok, büyük ölçekli ve karmaşıktır. Ancak şurası açık ki, bunların kavranması, bir bütün olarak, güncel görevlerin kapsam ve derinliğinin gerisinde kalıyor. Uluslararası yaşamın acil sorunlarının başarıyla çözülebilmesi için zorunlu koşul, siyasal uyum aramaya ayrılan zamanı azaltmak ve yapıcı eylemi en hızlı şekilde sağlamaktır.

"Şu konuda kafamız açıktır ki, herşeye bizim gücümüz yetmez. Ve Batıya, Batılı liderlerin, tarihin önemli dönemeç noktalarında herşeyi soğukkanlı bir perspektifle görme yeteneğine de çok şey düşmektedir. ABD Başkanı bir seferinde demişti ki, eğer gezegenimiz başka bir gezegen tarafından tehdit edilirse SSCB ve ABD çabucak ortak bir dil bulacaklar! Peki, nükleer bir felaket uzay yaratıklarının gelmesinden daha elle tutulur bir tehlike değil midir? Ekolojik tehdit yeterince büyük değil midir? Gelişmekte olan ülkelerin ve bu ülke halklarının sorunlarına mantıklı ve adil bir yaklaşım bulmada bütün ülkelerin ortak çıkarları yok mudur?

"Son olarak, insanlığın biriktirdiği tüm deneyim, başka bir krizin çıkmasını beklemek yerine, sağlam temellere dayanan pratik sonuçlar çıkarmaya yeterli değil midir? Birleşik Devletler gezegenimizin mütevazı boyutları içinde kendi güvenliğini daha fazla garanti edemeyecek doktrinler üreterek uzun dönemde ne kazanmayı umuyor?

"...
"ABD egemen çevreleri, hiç de basite alınmayacak bu tarihsel dönemde, gerçekçilikle bağlarını açıkça kaybediyorlar. Uluslararası saldırgan tutum, düşünce ve siyasette artan militaristleşme, başkalarının çıkarlarını hiçe saymak — bütün bunlar kaçınılmaz olarak ABD emperyalizminin moral ve siyasal açıdan yalıtılmasına yol açıyor ve

kendisiyle insanlığın geri kalan kesimi arasındaki uçurumu açıyor. ...

"Kapitalist dünyanın yönetici merkezleri, etrafta ne olup bittiği hakkında salim kafalı, yapıcı bir değerlendirme yoluna girebilecekler midir? En kolay yanıt şu olur: Belki evet, belki hayır. Fakat tarih, bize bu tür kehanetlerde bulunma hakkı tanımıyor. İnsanlık varlığını sürdürecektir mi, sürdüremeyecek mi sorusuna yanıt olarak 'hayır'ı kabullenemeyiz. Biz şunu söyleriz: Toplumun ilerlemesi, uygarlığın yaşamı sürmelidir ve sürecektir.

"Biz bunu yalnızca, komünistlere özgü iyimserlikle değil, insanların aklı ve sağduyusuna olan inancımızla söylüyoruz. Biz gerçekçiyiz ve iki dünyayı birçok şeyin, hem de derinden ayırdığının çok iyi farkındayız. Ancak, şunu da açıkça görüyoruz ki tüm insanlığı etkileyen en canalıcı sorunları çözme ihtiyacı, onları etkileşmeye itmelidir, insanlığın kendini koruma yönündeki şimdiki dek görülmemiş güçlerini uyandırmalıdır. İşte, günümüzün gerçeklerine uygun dürtü.

"Tarihin, toplumsal ilerlemenin gidişi devletler ve halklar arasında tüm dünya çapında yapıcı ve yaratıcı etkileşimin olmasını her zamanda daha ısrarla gerektiriyor. Yalnızca bunu istemekle kalmıyor, aynı zamanda onun için gerekli siyasal, toplumsal ve maddi önkoşullar da sağlıyor.

"Böyle bir etkileşim, nükleer felaketin önlenmesi ve uygarlığın varlığını sürdürmesi için çok gereklidir. Dünya çapında giderek keskinleşen öteki sorunların ilgili tüm taraflarca ortaklaşa ve ilgili herkesin çıkarına uygun olarak çözülmesi için de çok gereklidir. Günümüzdeki gelişmelerin egemen diyalog, "i sistem arasında yarışma ve çatışmanın bir bileşimi ile dünya topluluğu ülkelerinin birbirlerine bağımlılıklarının giderek artması yönünde bir eğilimden oluşuyor. Tam da bu yoldan, karşıtların mücadelesi yoluyla, enerjik çabalar yoluyla, bir bakıma karanlıkta kör gibi yol ala ala, tartışmalı ama birbirine bağımlı ve birçok açıdan entegre bir dünya şekilleniyor.

"Komünistler, toplumsal ilerleme yollarının doğası gereği karmaşıklığının ve çelişkililiğinin her zaman farkında oldular. Ancak, bu

süreçlerin merkezinde — ki bu, komünist dünya görüşünün temel ayırıcı özelliğidir — hiç şaşmaz şekilde insan, onun çıkarları ve istekleri yer alır. Lenin'in vurguladığı gibi, insan yaşamı, onun bütünsel gelişim olanakları, en büyük değere sahiptir. Toplumsal gelişmenin çıkarları herşeyden önce gelir. SBKP'yi, pratik eyleminde yönlendiren budur.

"Bizim görüşümüze göre, çağdaş koşullarda savaşımın ana hattı, bütün uluslar için yaşamaya değer, gerçekten insanca maddi ve moral koşulları yaratmaktan, gezegenimizde yaşamın devamını güvence altına almaktan ve onun zenginliklerine, özellikle en büyük zenginlik olan insana ve onun tüm potansiyeline yönelik müşfik bir tutum geliştirmekten oluşuyor. Ve biz, kapitalist sistemi, dayanıklı bir barış koşullarında bizimle burada rekabet etmeye davet ediyoruz." (agy, s.23-25)

Şimdi çağrının ana unsurları nelerdir, onlara bakalım:

1. Çelişkilerin siyasal uzlaşmalarla, ortaklaşa, herkesin çıkarına çözümlenebileceği ve çözümlenmesi gerektiği görüşü. Gorbacov yoldaş bunun hem gerekli hem de olanaklı olduğunu varsayıyor.

Bu varsayım, ortak bir ihtiyaç ve böyle çözümler için ortak bir çıkarın varolduğu anlayışı üstünde yükseliyor. Gorbacov yoldaş inanıyor ki, aralarındaki çelişkiye karşın, SSCB ve ABD dünya gelişmeleri ve güncel konular üstüne ortak bir değerlendirme yapabilecekler.

2. Birinciyle bağlı olarak, bu bölümdeki kötümser ifadelerle rağmen, "ABD egemen çevreleri gerçekçilikle bağlarını kaybediyorlar" gibi cümlelere rağmen, Gorbacov yoldaşın vardığı sonuç tamamen tersidir:

İnsanlık varlığını sürdürecektir mi sürdüremeyecek mi sorusunun yanıtı "kapitalist dünyanın yönetici merkezleri"nin aklı başında bir değerlendirme yapıp yapmayacaklarına bağlıdır. Ama soruya hayır yanıtını kabul etmeyeceğimize göre Gorbacov yoldaş, kapitalist dünyanın yönetici merkezlerinin "aklı başında" bir

değerlendirme yolunu izleyeceklerini varsayıyor.

Böylece, Gorbacov yoldaşın "toplumun ilerlemesi, uygarlığın yaşamı sürmelidir ve sürecektir" şeklindeki çağrısı, kapitalist dünyanın egemen çevrelerinin sağduyusuna yönelik inançlı bir çağrı olarak kendini gösteriyor.

3. Açıktır ki, SSCB ve ABD arasındaki işbirliğinde, siyasal uzlaşma ve işbirliğinin ağırlık noktası, iki taraf arasındaki sorunların, ikili ilişkilerin, çevre kirliliği gibi genel sorunların ötesindedir. İşbirliği "üçüncü" dünyada varolan çelişkileri çözmeye ve siyasal istikrarsızlık ve askersel tehlike açısından dünyanın bu bölgelerinde varolan sıcak noktaların ateşini söndürmeye de yönelik olacaktır.

Bu çağrı, barış içinde birarada yaşamının, hatta sosyalist ülkelerle Batının kendi aralarındaki sorunları ve anlaşmazlık noktalarını halletmek üzere işbirliğinin ulaşabileceği sınırdan daha öteye gitmektedir.

Devrimleri önleme mantığı bir üst düzeye sıçradı

Barış içinde birarada yaşama kavramı, dünya çapında sosyalizm ve kapitalizm arasındaki çelişkinin kaçınılmaz olduğunu ve bunun tüm dünya gelişmesinin tam göbeğinde yer aldığının kabulüne dayalıdır. O, iki sistem arasında bir savaşım ve rekabet biçimidir.

Oysa Gorbacov yoldaş, çelişkinin "çözümlenebileceğini", Sovyetler Birliği ve ABD'ce temsil edilen sosyalizm ve kapitalizmin dünya gelişmeleri hakkında ortak bir değerlendirme yapabileceklerini ve bu temelde birlikte çalışarak dünya gelişmelerini denetleyebileceklerini varsayıyor. Bunu varsayarken, Gorbacov yoldaş, barış içinde birarada yaşama kavramından ve 24. Kongre'de Brejnev yoldaşça öne sürülen "barış programı"ndan çok daha öteye gidiyor.

Bu, Yürükoğlu yoldaşın Yaşayan Sosyalizm'de eleştirdiği "herşey barış

için” anlayışının mantıksal uzantısıdır. Eğer barış, yalnızca Sovyet dış siyasetinin temel amacı değil, aynı zamanda dünya komünist hareketinin “büyük birleştirici ilkesi” ise, ve eğer dünyanın geri kalan kısmındaki bunalımlar, savaş ve devrimler barışı tehdit ediyor görünüyorsa, o zaman ikinci mantıksal adım, bunalımları, savaşları ve devrimleri engellemektir.

Tohumları, onyılları bulan bir süredir Sovyet ideolojisi ve siyasetinde gözlenen bu yön, şimdi yalnızca su üstüne çıkmakla kalmadı. Gorbaçov yoldaş, bunu ABD ile işbirliği içinde yapmayı da açıkça önerdi.

27. Kongre Raporu’nun temsil ettiği ana değişiklik ya da yenilik budur.

Bunu, raporun Sovyet ekonomisindeki ve Sovyet toplumundaki ciddi sorunları ve durgunluğu değerlendirmesinden ayrı ele alamayız. Bu yeniliğin göbeğinde Sovyetler Birliği’nde varolan ekonomik ve toplumsal sorunların ve bunların ülkenin gelecekteki gelişmesi açısından taşıdığı tehditlerin ciddiyetinin kavranılması yatıyor.

Bu kavrayış, raporda yer alan sert eleştirilerde yansıdığı gibi, bilimsel-teknolojik devrime yaklaşımında ve onun ivmesinin artırılması için yapılan çağrıda da kendini gösteriyor. Burada, Sovyetler Birliği’nin geride kaldığının ve söz gelimi neredeyse “treni kaçıracığının” açık kabulü var.

Ayrıca, Gorbaçov yoldaşın militarizmi ve nükleer silahlanma yarışını, bilimsel-teknolojik devrim çerçevesi içinde —Sovyetler’in genelde geri kaldığı yöne işaret ederek — ele alması ve sunması da ilginçtir.

Sorun, yalnızca Amerikalılar’ın — ne denli ciddi bir tehlike oluştursa oluştursun — daha ileri silahlar geliştirmeleri ile sınırlı değildir. Sorun, Batı’da bilimsel-teknolojik devrim “insanlığın maddi ve moral olanaklarında devasa bir artışa” yol açmışken, Sovyetler Birliği’nin bu alanda son derece geride kalmış olmasıdır. Yalnızca bu da değil, bu geride kalmanın beraberinde getirebileceği tüm diğer tehlikeler de vardır.

Şimdiki SBKP liderliği, bu tehlikelerle yüzyüze gelince, ekonomiyi olduğu kadar siyaseti ve toplumsal yaşamı da etkisi altına alan durgunluk ve donukluğun üstesinden gelebilmek için Sovyet yaşamını bir bütün olarak köklü bir şekilde dönüştürmek gereğini kavlıyor. Ancak bu kavrayıştan hareketle, devrimleri önleme yönünde eskisinden çok daha açık ve bilinçli adımlar atıyor.

Rapora göre Sovyetler Birliği ekonomideki bu dönüşümleri, istenen yüksek ivmeyi, ancak sakın bir uluslararası ortamda gerçekleştirebilir. SSCB ile ABD arasında bir savaş olmaması yeterli değildir. Silahlanma yarışının yalnızca yavaşlatılması ya da durdurulması da — ki bu 24. Kongre’ye sunulan barış programının ve detantın da amacıydı — yetersizdir.

Kongre raporu, böyle bir uluslararası atmosferin ve ABD’yle bu yönde bir işbirliğinin mekanizmalarının yaratılması yönünde öyle bir dileği yansıtıyor ki, bu ortamda ABD, SSCB’de hızlanma sürecinde ortaya ya da su üstüne çıkabilecek sorunların yol açacağı karmaşayı fırsat bilip, sosyalist sistemi rayından çıkartmaya ya da yıkmaya kalkışmasın.

Üstüne üstlük, bu mekanizma, dünyanın herhangi bir yerindeki gelişmelerin, bırakın Sovyetler’i çatışmanın doğrudan içine sokmayı, yaratabileceği etkiyle SSCB’yi sarsabilecek olan, istikrarsızlık, savaş ya da devrim gibi tehlikelerin artmasına olanak tanımayacak. Zira üçüncü dünyadaki gelişmeler ve oradaki herhangi bir çatışma, nükleer silahların düşmesine basılmasına rahatlıkla yol açabilir.

Bu anlayış, en açık olarak, kongre raporunun böyle bir potansiyel taşıyan sorunlu bölgeleri el birliğiyle sorunsuz hale getirmek için yaptığı işbirliği çağrısında yansıyor.

Değişmeye birkaç örnek daha

Yazımızın başlarında 27. Kongre Raporu’nun bir önceki kongre raporuna göre bir değişikliği temsil edip etmediğine, varsa ne ölçüde bir değişiklik bulunduğuna değineceğimizi belirtmiştik. Aslında, bu soru açıklığa kavuştu. Ancak, birkaç noktayı daha eklemekte yarar var.

27. Kongre Raporu’nda yer alan birçok unsur, daha önceki raporlarda yer almış ya da onyıllardır Sovyet ideolojisinin geleneksel unsurları olarak yer etmiş görüşlerdir.

— Kapitalizmin çelişkilerinin ve kapitalist dünyadaki sınıf savaşımının SSCB’ni işmesine bağımlı kılınması. Şimdi, kapitalizmin çelişkileri yalnızca buna bağımlı kılınmakla kalmıyor, Sovyetler Birliği ve Batı dünyası arasında işbirliği ile çözülebilecek sorunlar haline dönüştürülüyor.

— Bütün üçüncü dünya ülkelerinin (zayıf halkaların) şu ya da bu şekilde belirsiz guruplamalar içinde ele alınması — “gelişmekte olan ülkeler” ya da “yeni

özgür” ülkeler gibi. Böylece bu ülkelerde kapitalizmin gelişmişlik düzeyi, sınıf savaşımı ve devrime doğru yol alışı, bilinçlerde belirsizleşiyordu. Bu yaklaşımın saçmalığı açıktır ve çoktan anlaşılmıştır, ancak SBKP yine de uluslararası stratejisi gereği ve bu kez *bilerek* aynı yaklaşımı sürdürüyor. Bu yüzdendir ki Gorbaçov yoldaş, sorunun farkında olduğunu çeşitli şekillerde ima etmesine karşın, konuyu ihmal ediyormuş izlenimini veriyor.

— Dünya komünist hareketi daha önce barış savaşımı temelinde ele alınıyordu. Şimdi, barışa ilgili bölümde bir cümleyle ve dış siyaset bölümünde birkaç paragrafta ele alınıyor. Burada da, dünya komünist hareketi genel demokratik barış hareketinin yalnızca bir parçası olarak değerlendiriliyor ve üstelik, onlara, yalnızca, sosyal demokratlarla aralarındaki farklılıkların üstesinden gelme tavsiyesinde bulunuluyor.

— Barış sorununa gelince, 27. Kongre Raporu, Sovyet siyasetinin ve kongre raporlarının bir süredir gelenekselleşen unsurlarını daha açıklığa kavuşturuyor, onları daha derli toplu ifade ediyor ve

proletarya enternasyonalizmi ve devrim gibi “eski”, “modası geçmiş” fikirlere pratikte hemen hemen hiç değinmiyor.

Rapor, geleneksel oportünist fikirleri ele alarak, onları uluslararası ilişkilerde yeni bir yaklaşım için daha bütünleşmiş ve birbirini tamamlar bir çerçevede birleştiriyor.

Bu, raporda tutarsızlıklar bulunmadığı anlamına gelmiyor. Raporda iki tür tutarsızlık var.

Birinci tür, Gorbaçov yoldaşın önce sürdürdüğü görüşlerin teorik, mantıksal zayıflıklarından kaynaklanıyor. Bunlardan bazılarına daha önce değindik.

İkinci tür tutarsızlık, Gorbaçov yoldaşın çağrısına Batının, özellikle ABD’nin nasıl yanıt vereceğinin kesinlikle bilinmiyor olmasından kaynaklanıyor. Bu, sağduyulu tutum takınmanın, egemen sınıfların içinde kendine ne denli yer açabildiği sorusuna yanıt ararken çok belirgin olarak ortaya çıkıyor. Gorbaçov yoldaş, hiçbir somut neden vermeden, bu konuda umutluluk ve umutsuzluk arasında gidip geliyor.

Yine de, görünen o ki, Gorbaçov yoldaş Başkan Reagan’la zirve toplantılarını bir umut ışığı olarak değerlendiriyor ve Sovyetler Birliği, 1987 ve 1988’de yapılacak ilan edilen seçimlerde ABD, Büyük Britanya ve Federal Almanya’da hükümet değişiklikleri olacağını hesaba katıyor.

Gorbaçov yoldaş, acil pratik beklentilerin ötesinde, raporda ele aldığı türden işbirliğinin olanaklı olduğunu kanıtlamak üzere hiçbir görüş getirmiyor. Savunduğu tek görüş şudur: Çelişkilerin ve bir nükleer savaşa yol açabilecek tehditlerin üstesinden gelinmek isteniyorsa böyle bir işbirliği gereklidir. Emperyalist egemen sınıflar da böyle bir savaşı istemeyebilir. Bu nedenle onlar da böyle bir işbirliğine olan ihtiyacı görmelidir ve görecektir.

Sovyetler Birliği’nin kendi başına, dünyanın başka yerlerinde devrimlere ihtiyaç duymadan, sosyalizmi “mükemmelleştirmesi” bir düştür, bir yanılgıdır. Bu yanılgı, bir başka yanılgıya doğru ilerliyor. SSCB’nin, ABD’nin önderliğindeki emperyalist güçlerle birlikte, dünyadaki gelişmeleri, devletler arasındaki ilişkilerde savaşın ya da sömürünün olmadığı, “bütün uluslar için gerçekten değerli, gerçekten insani maddi ve moral koşulların” yaratıldığı bir yöne doğru götürebileceği yanılgısına ilerliyor.

Yaşayan Sosyalizm kitabında Yürük- oğlu yoldaş, sosyalizmde sınıfsız bir düzen kurulabileceği, tek ülkede komünizmin ve komünizmde devletin varlığının mümkün olabileceği şeklindeki görüş ve fikirleri tek tek ele almış ve Marksizm-Leninizm’in doğrularının süzgecinden geçirmiş, eleştirmişti. Bu raporun mantığı kapitalizm ve emperyalizmin varlığı koşullarında komünizmin olacağını ileri sürüyor, çünkü, “gerçekten insani” koşullar komünizmin koşullarından başka birşey değildir.

Dış siyaset stratejisine geçmeden önce

27. Kongre Raporu’nun birinci bölümünde Gorbaçov yoldaş, SBKP’nin dış siyaset stratejisinin teorik genel çerçevesini veriyor. Raporun değerlendirmesine ayırdığımız ilk Çek-al’da bu çerçevenin çeşitli unsurlarını değerlendirmiştik.

Gorbaçov yoldaş, raporun altıncı bölümünde, bu genel teorik çerçevenin ışığında, “partinin dış siyasal stratejisinin temel hedefleri ve yönelimleri”ni ele alıyor.

Burada, yoldaşın kullandığı “strateji” sözcüğü üzerinde biraz durmak gerekiyor.

Strateji sözcüğü, belirli bir hedefe ulaşmak amacıyla izlenen eylem çizgisini ya da kabul edilen belli bir araç gurubunu anlatır. Dış siyaset açısından bakarsak strateji, devletin dış siyasal etkinliklerinin tümünü belirler ve ona tek bir hedef verir. Sonul hedefe götüreceği olan da, dış siyasal etkinliklerin planlan-

ması ve bu amaç doğrultusunda tekil tutumların, karar ve uygulamaların birbirine bağlanmasıdır.

Dolayısıyla, raporda sunulan dış siyaset stratejisini değerlendirirken ilk yapmamız gereken, onun yöneldiği hedefi belirlemek ve ancak ondan sonra stratejinin kendisinin buna uygun olup olmadığını ele almaktır. Son olarak da, tekil unsurlara ve politikalara bakmalıyız. Çünkü, tekil politikalar ancak parçası oldukları bütünsel stratejinin çerçevesi içinde, ona bağımlı olarak ve o stratejinin seçtiği hedefe ilişkin olarak değerlendirilebilirler.

Bizim, raporun bu bölümünde belirtilen noktalara yaklaşımımızın genel hattı bu yönde olacak. Önce, SBKP'nin dış siyaset stratejisini ana hedefini, stratejinin genel hatlarını ve son olarak da, bu stratejinin öngördüğü tekil konu ve unsurları ele alacağız.

Değerlendirmeye geçmeden önce, iki küçük noktada açıklama yapmak gerekiyor.

Birincisi, raporun stratejiye yaptığı vurgu, daha aktif, etkin bir Sovyet dış siyasetinin öngörüldüğünü ima ediyor.

Burada "aktif" sözcüğü daha faal, enerjik, efektif, etkin, girişken anlamında düşünülmelidir. Yani, Sovyet dış siyasetine yapılan vurgu, dıştaki gelişmeleri değiştirmek, denetlemek ve yönlendirmek yönünde dış siyasetten daha çok şey beklendiği, ona daha çok görev düştüğü yönünde. Yani, dünyada olup bitenlere seyirci kalınmayacak.

Dış siyaseti ele alırken kullanılan ton ve ele alma biçimi açısından bu raporda önceki raporlara göre belirgin bir farklılık var.

Gelelim ikinci noktaya.

Rapor, olabildiğince açıklıkla, dış siyasetin ve uluslararası ilişkilerin herşeyini, tüm tekil alanları ve yönelimleri, SBKP'nin dış siyaset stratejisine ve hedefine bağımlı kılarak ele alıyor. Bu daha önceleri tohum halinde gözlemlenirken, şimdi açık yapıyor. Ve bu bağımlı kılma, diğer sosyalist ülkelerle, dünya komünist hareketiyle ilişkilerden, uluslararası güvenlik için kapsamlı bir sistem önermeye dek herşeyi içine alarak yapıyor.

Bütün bu konular, raporda yalnızca Sovyetler Birliği'nin bütünsel dış siyaset stratejisi bağlamında ve ötekilerin, yalnızca stratejinin hedefinde oynadıkları role ve katkılarına ilişkin olarak ele alınıyor.

Bu yaklaşım, önceki kongre raporlarında yer alan yaklaşımlardan farklıdır.

Eskiden, diğer emperyalist ülkelerle, "yeni özgür" ülkelerle, dünya komünist hareketiyle, kapitalist ülkelerle olan ilişkiler ve barış savaşımı, biçimsel olarak eşit statüde, ama ayrı bölümler halinde ele alınıyordu.

Bir diğer yön de şu. Günümüzün dünya sorunlarında belli bazı tekil konular, genel bütünsel dış siyaset stratejiye öylesine bağımlı kılınmış ki raporda görünmüyor bile. Özel olarak değinilen tekil konu Afganistan konusudur. Sovyetler'in Çin Halk Cumhuriyeti ile olan ilişkileri, Avrupa'yla olan ilişkileri gibi kısaca ve nükleer savaş önleme stratejisi çerçevesi içinde ele alınıyor. ABD ve nükleer savaş tehlikesi dışında ad verilerek ele alınan tekil ülke ve konular yalnızca bunlardır.

Gorbaçov yoldaş, ülkenin diğer ülkelerle ikili ilişkilerini, tekil soruları ve "sıcak noktaları" gözden geçirmek yerine, bunların hepsiyle, toptan başede-bilmek için bir genel strateji ve mekanizma önerisi getiriyor. Daha önce gördüğümüz gibi, raporun birinci bölümündeki genel teorik çerçeve ve çağdaş dünyanın analizi, böyle bir yaklaşımın temelini atıyor ve bunu öngörüyordu.

Şimdi, SBKP'nin dış siyaset stratejisini ana belirleyicisine, ana hedefine değinebiliriz. Dış siyaset strateji raporun IV. bölümüdür. Böylece biz I. bölümden IV. bölüme geçmiş oluyoruz. Zira bu iki bölümü birlikte ele almak gerekiyor.

II. Parti'nin dış siyaset stratejisini ana belirleyicisi ve ana hedefi

Burada değineceğimiz ana noktalar, raporun bu bölümünde yer alan birinci paragrafta toplu olarak ifade ediliyor. Paragrafın tümünü okuduktan sonra ayrıntılarını ele alabiliriz. Paragraf şöyle:

"Yoldaşlar,

"Ülkenin ekonomik ve toplumsal gelişmesinin altında yatan görevler, aynı zamanda SBKP'nin dünya çapında stratejisini de belirliyor. Bu stratejinin ana amacı çok açıktır ki, Sovyet halkına kalıcı bir barış ve özgürlük koşulları altında çalışma olanaklarını sağlamaktır. Partinin dış siyasetimizden birincil programatik istemi özde böyledir. Bugünkü durumda bunu gerçekleştirmek demek, herşeyden önce nükleer savaş için maddi hazırlıkları durdurmak demektir." (agy, s.78)

İlk nokta, SBKP'nin dünya arenasındaki stratejisini ülkenin ekonomik ve

toplumsal gelişmesinin altında yatan görevlerce belirlenmiş olduğudur. Bu, çerçevesi verilen dış siyaset stratejinin, raporun sosyo-ekonomik gelişmeyi ele alan II. bölümünde açıklanan, ülkenin sosyo-ekonomik gelişmesini hızlandırma görevinin doğrudan sonucu olduğu anlamına geliyor. Burada Gorbaçov yoldaş, ekonomideki bu hızlandırmanın, dış ilişkilerdeki sorunları da içermek üzere, "bütün sorunların anahtarı" olduğunu açıklıyor.

Öte yandan, raporda açıklıkla ifade edildiği gibi, Sovyet siyaset, toplumsal ve ekonomik yaşamında ortaya çıkan durgunluk, donukluk ve bozukluklar, bu hızlandırmayı büyük ölçüde gerekli hale getirmiştir. Kuşkusuz, bu eksiklik ve bozukluklar geçmişte Sovyet dış siyasetinde de yansımaları buldu. Ancak, bir yazımızda değindiğimiz gibi, "ülkedeki sorunların tartışılmasında takınılan keskin eleştirel yaklaşım, uluslararası sorunlara yaklaşımın tartışılmasında görülmemiştir." (İşçinin Sesi, sayı:301, 10 Mart 1986)

SBKP'nin dünya arenasındaki stratejisini ana hedefi, "Sovyet halkına kalıcı barış ve özgürlük koşulları altında

çalışma olanaklarını sağlamak"tır.

Barış koşulları sosyalizmin kurulması açısından gereklidir. Bununla birlikte, iktidarı elinde bulundurursun ya da bulundurmasın, herhangi bir komünist partisinin, dış siyaset stratejisi dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçiş, yani dünya devrimi temeline oturmak ve onu ilerletmekle ilgilenmek zorundadır.

Yürükoğlu yoldaş, SBKP 26. Kongre Raporu'nda ifade edilen "herşey barış için" anlayışını eleştirirken şu noktaya işaret etmişti:

"Partimizin ve hükümetimizin dış siyasetinin temel yönü barış için savaşımdır demek, 'herşey barış için' demektir. Komünistler en aktif barış savaşçılarıdır ama herşey de barış için değildir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin ve Sovyet devletinin dış siyasetinin temel yönü, en azından şu sıralarda tek tek ülkelerde devrimler yoluyla ilerleyen dünya devrimine kendi gücüyle orantılı aktif yardım, bununla doğrudan bağlı olarak sosyalist ülkeler topluluğunun güvenliğidir. Barış, bu amaçlara en yakından yardımcı olduğu için ve olduğu sürece vazgeçilmez bir savaşım odağıdır." (R. Yürükoğlu, Yaşayan Sosyalizm, s.28)

Bir ülkede ya da bir ülkeler topluluğunda sosyalizm, dünya çapında, daha güçlü ve daha gelişmiş kapitalist-emperyalist ülkelerle karşı karşıyaysa ve onlar tarafından sarılmışsa, sosyalizmin şu iki temel hedefe, içeride bir komünist sisteme ve bir bütün olarak dünyada barışa ulaşabileceğini düşünmek gerçekten hayaldir. Bu amaçlarla çalışmak gerekir ve gerçekte ancak bu amaçlar için çalışıldıkça ilerleme sağlanabilir. Ancak her iki amaca da dünya ülkelerinin çoğunda sosyalist devrim olmadan ulaşamaz.

Bu ikilem, TKP — İşçinin Sesi'nin 5(1). Kongresi'nde kabul edilen Program'da şöyle dile getiriliyor:

"Emperyalizmin varlığı savaş tehlikesinin sürmesi demektir. Kapitalizm koşullarında barış bir ateşkes dönemidir. Savaşta güç dengeleri temelinde gerçekleştirilen paylaşımın dondurulmasıdır. Emperyalizm için barış savaşa hazırlıktır. Ancak sosyalizmin sonul utkusunun gerçekleştiği bir dünyada kalıcı ve adaletli bir barış sağlanabilir.

"...Sosyalist sistemin savaşa karşı oluşturduğu denge, hassas ve emperyalist gücün gerisinden gelen bir dengedir. Savaşı önleyebilmenin tek kalıcı garantisi, dünya sosyalist sisteminin yeni devrimlerle beslenmesidir." (TKP — İşçinin Sesi, Program, s.13)

"Dünya devrimi, dünya çapında komünizm çağını açmak üzere dünya proletarya diktatörlüğünün oluşması sürecidir. Sosyalist ülkelerin her alanda ilerlemeleri ve yeni ülkelerin emperyalist sistemin zayıf halkalarında gerçekleşen devrimlerle sosyalist topluluğa katılmaları sürecidir. Dünya devriminin bu iki ögesi, karşılıklı olarak birbirlerinin gelişimine ivme kazandırır.

"Dünya devrimi, varolan sosyalist ülkelerin gelişmesine indirgenemez. Dünya sosyalist sisteminin yeni devrimlerle beslenmeden kapitalizmi geçmesi bir yana, çözülme tehlikesi vardır. Çağın dönüşümünü hızlandırmak ve geri dönüşsüz kılmak için devrimler gerekmektedir.

"Kuruluş proletarya diktatörlükleri yalnızca kesimsel başarılarıdır. Ne zaman ki, dünyanın ekonomik, toplumsal ve siyaset ilişkileri ağı sosyalist ülkelerin ve dünya işçi sınıfının lehine bir ağırlık kazanır, işte o zaman kesimsel değil, bütünsel bir sonuç söz konusu olur. Bu süreç içinde oluşacak dünya proletarya diktatörlüğü sosyalizmin sonul zaferi anlamına gelir." (agy, s.16-17)

Barış konusunda takınılan tutumun yanlışlığı, barışa yapılan yanlış vurgudan ve onun temel önkoşulu olan dünya devriminin hiç dikkate alınmamasından daha öteye gitmektedir.

Raporun birinci bölümünü değerlendirirken gördüğümüz ve bu bölümde daha da göze çarptığı gibi, SBKP'nin

Yaşam bugün, dünya devriminin ilerletilmesi için, 1970'lerde Vietnam devrimine gösterilen duyarlılıktan çok daha fazlasını gerektiriyor.

resmi uluslararası siyaseti, dünya devrimi sorununu, dünyanın çeşitli bölgelerindeki özgül devrimleri ve savaşları, kendi barış savaşımına açıkça *bağımlı* kılıyor. Bu yaklaşım, devrime yol açan çelişkileri, savaşları ve "sıcak noktaları" ortadan kaldırma çağrısına kadar ilerletiliyor.

Bu nedenle, SBKP dış siyasal stratejisinin, ana hedefine bağlı olarak, tek taraflı ve dolayısıyla doğru olmayan bir yaklaşımla formüle edildiğini söyleyebiliriz. Çünkü, "ülkenin ekonomik ve toplumsal gelişmesinin altında yatan görevler" barışı gerektirdiği gibi, dünya çapında sosyalist devrimi de gerekli kılıyor. Üstelik devrim, kalıcı bir barışın sağlanmasının yegane olanaklı güvencesidir.

Bu stratejinin ana ögesi

Eğer Sovyet dış siyaseti için konulan ana hedef özünde yanlışlık taşıyorsa, o zaman bu temel yanlışlığın stratejinin kendisi içinde ya da hedefe ulaşmak için öngörülen araçlarda da yansımaları beklemek gerekir.

Yalnızca alıntısını yaptığımız paragraf değil, raporun tümü açıkça koyuyor ki, bu stratejinin ana ögesi "nükleer savaş için yapılan maddi hazırlıkların durdurulması"dır. Bunun kalıcı barışa ulaşmak için ana öge olduğunu açıklar açıklamaz, Gorbaçov yoldaş, Sovyetler'in "yığınsal imha araçlarının (yani nükleer silahların — İ.S.) tamamen yok edilmesi" programından bahsediyor. Bu demek oluyor ki, kalıcı barışa ulaşmak, herşeyden önce nükleer silahsızlanmadır.

Burada, nükleer silahsızlanma savaşımına ilişkin olarak temel bir noktaya işaret edelim. Hem sosyalist ülkelerin hem de Batıdaki demokratik hareketlerin nükleer savaş tehlikesine karşı savaşım yürütmeleri zorunludur. Ancak bu savaşım, kendi doğası gereği çok sınırlı ve yetersizdir, kendi başına barışı sağlayamaz. Stratejinin barışa ulaşmaya yönelik olan ana ögesi, dünya devriminden ayrı ve hele ki onun yerine önerildiği zaman tek taraflı ve yanlış olur.

Bunun neden böyle olduğunu anlayabilmek için Marksizm-Leninizm'in kapitalizm ve devrim anlayışını ve onlarla savaş arasında kurduğu bağı hatırlamak yeterlidir. Marksizm-Leninizm'e göre savaş, kapitalizmin ve emperyalizmin doğasının, taşıdığı çelişkilerin kaçınılmaz ürünüdür. Bu genel doğru kendisini en keskin biçimde, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağında açığa vurur:

"Marksistler, şiddetin, kaçınılmaz olarak kapitalizmin tümünden yıkımını ve sosyalist toplumun doğuşunu birlikte getireceğini hiçbir zaman unutmudular. Bu şiddet dünya tarihinin bir bölümünü, çeşitli savaşlar çağını oluşturacaktır: Emperyalist savaşlar, ülkelerin içindeki iç-savaşlar, ikisinin karışımı, emperyalistler tarafından ezilen ulusları kurtuluşa götüren ulusal savaşlar... Bu çağ, dev felaketler, savaşın dayatmasıyla yığınların kendilerinin karar almaya zorlandığı, krizler çağı başladı. Bunu açıkça görebiliyoruz. Ve bu sadece bir başlangıçtır." (Lenin, "RKP(B)'nin Olağanüstü Yedinci Kongresi, 6-8 Mart 1918", *Toplu Yapılar*, İngilizce basım, c.27, s.130)

Bu genel çerçevede içinde nükleer silahsızlanmanın barışa ulaşmada bir araç olduğu fikrini ele alırsak, götürürüz ki, *tek başına* bu fikrin çeşitli zayıflıkları vardır. Ancak, silahsızlanma savaşımı daha kapsamlı bir barış ve sosyalist devrim savaşımının yalnızca bir parçası olarak düşünülürse bu zayıflıkların üstesinden gelinebilir. Böyle bir çerçevede içinde nükleer silahsızlanma savaşımı, yeryüzündeki milyonlarca insanı barış ve sosyalizm savaşımında harekete geçirmenin, emperyalist saldırganlığın hareket alanını sınırlamanın ve yaşayan sosyalizmin kendisini korumanın önemli bir aracı haline gelir. Ama, eğer silahsızlanma kendi başına, kalıcı barışa ulaşmanın ana aracı gibi ele alırsa, o zaman bütün zayıf yanları ön plana çıkar.

Kalıcı barışa ulaşmanın ana aracı olarak nükleer silahsızlanmanın içerdiği zayıflıklar nelerdir? Ya da başka bir deyişle, barış savaşımını neden yalnızca nükleer silahsızlanma savaşımıyla sınırlanmamalı, tam tersine, çok daha kapsamlı, geniş bir barış ve sosyalist devrim savaşımına desteklenmelidir?

Silahsızlanmanın, savaşı önlemenin ve kalıcı barışı elde etmenin ana amacı gibi değerlendirilmesinin *en başta gelen* zayıflığı ya da sınırlılığı, onun sebeple değil nedenle olmaz. O, savaşın neden olan olguların bir belirtisinden ya da su yüzüne çıkmasından başka birşey değildir.

Batıdaki barış hareketinin önde gelen temsilcilerinden E.P. Thompson'un şu sözleri çok öğreticidir:

"Silahlar, henüz, kendilerini icat edemiyor ve yaratamıyorlar. Onları yapmak için bir insanın kararı gerekiyor. Bu kararı kim alıyor? Nasıl?" (E.P. Thompson, *Sıfır Seçeneği*, İngilizce basım, Merlin Press, 1982, s.27)

Buna biz olsa olsa bir soru daha

ekleyebiliriz: *Neden?*

Silah yığınağı yapılması ya da silahlanma yarışı, savaşa yol açan ekonomik ve siyasal çelişkilerin, bir sonucudur. O, savaşın nedeni değil, savaşın motor gücünün yalnızca bir ifadesi ve belirtisidir. Silahsızlanma üzerine, savaşı önlemenin bir aracı olarak yoğunlaşmak, hastalığın kendisini değil de belirtilerini tedavi etmek gibi birşeydir.

Nükleer silahsızlanmanın, savaşı önlemenin ve kalıcı barışa ulaşmanın ana aracı olabileceği görüşünün *ikinci* zayıflığı, aslında 1960'ların sonlarında ABD'yle ulaştığı nükleer dengenin tarihsel önemini anlatırken Sovyetler Birliği tarafından üstü kapalı olarak kabul edilen bir olgudur. Bu olgu şudur:

Savaşa yol açma tehlikesi, nükleer silahların varlığından ya da erişmiş olduğu düzeyden daha çok, nükleer dengedeki istikrarsızlık ve dengesizlik yatar. Bu nedenle asıl önemli olan nükleer silahların azaltılması değil nükleer denge yoksunluğudur. Bu ise, iki sistem arasında genel dengesizlik ve istikrarsızlığın nükleer silahlar alanında kendini göstermesinden başka birşey değildir.

Üçüncü zayıflık da şudur: Hem nükleer silahsızlanma konusunda varılacak bir uzlaşma, hem de onun ardından uzlaşma hükümlerinin yerine getirilmesinin karşılıklı denetim, taraf ülkeler arasında son derece yüksek düzeyde karşılıklı güven ve işbirliğinin varlığını gerektirecektir. Diğer bir deyişle, başlangıçta silahlanma yarışına yol açan çelişkilere ve gerginliğe bir son vermeyi öngörecektir. Oysa, bu denli yüksek bir karşılıklı güven ve işbirliği varsa, böyle bir ortamda, silahlanma yarışı zaten kendiliğinden "eriyip gider".

Yani, silahsızlanma, aslında, ulaşılması gereken şeyin ta kendisini öngörmektedir.

Silahsızlanmanın savaşı önlemenin ana aracı olarak değerlendirilmesi fikrinin içinde taşıdığı bu genel zayıflıklara bazı pratik zayıflıkları da ekleyebiliriz.

Öncelikle, varolan nükleer silah yığınları yok edilse bile, onları hemen yaratmak için gerekli bilimsel bilgi ve teknik araçların yerinde duracağını belirtelim. Yani, nükleer silahları bir anda yeniden yaratabilecek gerilim tamamen ortadan kaldırılmadıkça, nükleer silahları yok etmenin sonu yoktur.

Bu durum, söz konusu bilgi ve teknik becerinin, emperyalistleşme aşamasına varmış ülkeler de içinde olmak üzere, yüksek sınıf savaşları yaşayan ve komşularıyla olan ilişkilerinde bir yangına yol açabilecek uzlaşmazlıklar içinde olan

birçok ülkenin eline geçmekte olduğu da dikkate alınırsa, çok daha açıklıkla kavranabilir.

Aynı şekilde, emperyalist ülkelerin militarizmi ve silahlanma yarışını körükleyen içsel öğelerini, örneğin "savunma" endüstrisindeki şirketlerin ve askeri-endüstriyel kompleksin silahlanma yarışında yatan çıkarlarını ele aldığımız zaman söylediklerimizin doğruluğu bir kez daha görülebilir. Gorbaçov yoldaş bu çıkarlara bu bölümün biraz ilerisinde değiniyor.

Şimdiye dek söylediklerimizi toparlasak şu noktaları belirtebiliriz:

Sosyalist kuruculuğu yürütebilmek için sosyalist ülkeler savaştan ve emperyalist askersel müdahaleden uzak kalmalıdır. Bu hedefe varabilmek için onlar, kapitalist ülkelerle barış içinde birarada yaşama yolunda bir savaşım vermelidirler.

Öte yandan, sosyalist ülkelerin emperyalist ve kapitalist ülkelerle sürdürdüğü barış içinde birarada yaşama savaşımı, bir geçiş çağında, doğası gereği savaşlar, devrimler ve kargaşalar çağı olan devrimci bir çağda cereyan ediyor. Üstelik, sosyalist ülkeler bu çağın birer ürünü oldukları gibi, sürdürdükleri barış içinde birarada yaşama savaşımı, daha geniş bir savaşımın, dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçiş, yani dünya devrimi savaşımının bir parçasıdır.

Bu nedenlerden ötürü ve:

— kapitalizmin ve emperyalizmin saldırgan doğası,

— kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının şiddeti, zorunlu olarak içereceği,

— varolan sosyalist ülkelerin sınırlı ve kesimsel başarıları temsil ettikleri dikkate alındığında, dünya devrimini varolan sosyalist ülkelerin gelişmesine indirgemenin, ya da onu, verilmesi zorunlu olan barış içinde birarada yaşama savaşımına bağımlı kılmanın yanlışlığı ortadadır.

Böyle bir yaklaşım yalnızca dünya devriminin uzun erimli çıkarlarını bir ya da birkaç parçanın geçici ve kesimsel çıkarlarına kurban etmekle kalmaz. Aynı zamanda dünya barışına ulaşmış onu pekiştirmenin tek gerçek aracı olan dünya sosyalist devrimine de engeller koyar. Onu rafa kaldırır.

Devrim için savaşım, barış için savaşma bir tehdit ya da engel değildir. Tam tersine, devrimci savaşım, devrim için yığınsal savaşım, yaşayan sosyalizmin barış savaşımında yegane gerçek, güvenilir desteği ve müttefidir. Ama SBKP bu dev gücü göremez bir konumdadır.

(Devam edecek)